

Viszontválasz FINSZTER Géza: „Honvédelem Rendvédelem” válaszcikkére¹

Dr. FINSZTER Géza úgy tűnik magára vette mindazon kritikáimat, melyeket 1999. október 06-án a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XIII. konferenciáján „A rendvédelem, a közigazgatás és a véderő kapcsolata a kiegyezéstől a második világháborúig” című előadásomon², a rendvédelem fogalmát bírálóknak szántam. Ezért tanult kollégámnak adott viszontválaszon keresztül szeretném – ha lehet, az előadásom anyagánál részletesebben – kifejteni-e témakörben nézeteimet az opponálás gondolataira reagálva. Az általam kifejtett nézetek ismereteim szerint egyben tükrözik a rendvédelem-történetét művelők döntő többségének véleményét, egyben pedig a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság álláspontját.

Tisztelt kollégám opponálásából nem értek egyet azzal, hogy a **„katona és a rendőr munkája egyaránt a modernitásban vált elfogadott szakmává.”** Úgy gondolom, hogy a római légiók katonái a Római-birodalom elfogadott mesterségét a katonai mesterséget üzték. Őket erre speciálisan kiképezték, feladatuk ellátásához speciális felszereléssel rendelkeztek, teendőiket, pedig ugyancsak speciális szervezetben üzték. Felszereltségük, szervezetük és kiképzésük mással nem volt helyettesíthető. A hadimesterségnek már a latinokat megelőzően is komoly szakirodalma volt, amely ezen időszakban tovább gyarapodott. A veterán katonák végkielégítése, (római polgárjog elnyerése, föld és rabszolga adomány) arról tanúskodik, hogy e mesterséget már az ókorban is megbecsülték.

Nem fedi felfogásom szerint a történelmi tapasztalatokat az sem, hogy a **polgári demokrácia fejlődésének következményeként fogja fel a szerző a rendvédelmet.** A rendet ugyanis minden korban és társadalmi berendezkedésben fenntartották valamilyen formában.³ Nem lehet a polgári állam megjelenése előtti rendfenntartást meg nem történeti tenni. Azt természetesen nem vitatom, hogy a rendvédelem a közbiztonság iránti igény nagyobb hangsúlyt és megvalósításra nagyobb lehetőséget kap a polgári állam viszonyai között. Ez azonban nem jelenti azt, hogy korábban nem volt rendvédelem, csupán azt, hogy a történelmi fejlődés eltérő társadalmi, gazdasági, kulturális fokain eltérő módon oldották meg a rend védelmét. Kétségtelen, hogy a polgári államfejlődés szerves része specializáció. Esetünkben azonban nem lehet e specializációnak tulajdonítani olyan tevékenységet amely bizonyítottan jelen volt az emberiség történelmében már évezredekkel korábban is. Dőreség volna Egyiptom fáraóin számon kérni azt, hogy miért nem az újkori módon védték meg birodalmuk belső rendjét. Ugyanilyen dőreség volna azonban az is ha elvitatnánk a fáraóktól azon történelmi tény, hogy az uralmuk alá tartozó területeken a rendet – természetesen a történelmi kor által szabott lehetőségük határai között – fenntartották. Nem vitatom, hogy a polgári államfejlődés jelentős pozitív változásokat eredményezett a rendvédelemben, hasonlóan az élet más területeihez. Tagadom azonban, hogy a rend védelme az emberiség fejlődésében a polgárosodással kezdődött volna.

Tisztelt opponáló kollégám írása bevezető részének utolsó fejezetével sem áll módomban teljes egészében egyetérteni. Bizonyára közérthetőbbé tette volna az írást, ha a szerző kifejti, mit ért azon a megfogalmazáson, hogy **„a hadsereget rendőrséggé, a rendőrséget hadsereggé működtették.”** A RÁKOSI-féle diktatúra idején ugyanis az úgynevezett állampárt rendőrsége alkalmatlan volt egy másik ország haderejével való harc megvívására. Ez nem is volt a szervezet feladata, ilyen teendőkre nem készítették fel és nem is látott el ilyen tevékenységet. A korabeli magyar honvédség, pedig akkori néven Magyar Néphadsereg – a katonai rendőri feladatokon kívül – nem látott el bűnüldözési teendőket. A katonai rendészeti teendőket egyébként béke időszakban 1945 előtt a Magyar Királyi Honvédség is saját erőből látta el, a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően. A Magyar Királyi Csendőrség a kivételes hatalom időszakában kapott feladatokat a hadrakelt haderő katonai rendészeti teendőiben, ugyancsak a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően.⁴ Rendvédelmi tevékenység végzésére a Magyar Néphadsereget a paraméterei is alkalmatlanná tették és a kormány sem igényelte azt, hogy az országban a haderő tartson rendet. A pártállami vezetésnek e célra külön szervezetei voltak, köztük az ÁVH. Felfogásom szerint a RÁKOSI-féle diktatúra nem attól vált diktatúrává, hogy a rendőrséget a kor védelmére a honvédséget pedig a rendvédelmére szorította volna. Megítélésem szerint opponáló kollégám adta meg erre a helyes választ azzal, hogy leírta miszerint a rendvédelmi szervek kikerültek a jog uralma alól, a hatalmi ágak megosztásának elvével szakítottak az ország vezetői.

Felfogásom szerint opponensem azon álláspontja erősen vitatható mely szerint a **Magyar Honvédségnek a polgári demokráciába való visszavezetését megkönnyítette a NATO tagságunk.** Úgy gondolom, hogy a Magyar Honvédség NATO kompatibilitásának megteremtése nem könnyebb és

nem is nehezebb feladat mint a magyar rendvédelem Európai Unió kompatibilitásának létrehozása. Egyszerűen másról van szó. Nem szabad ugyanis elfelejtenünk, hogy a NATO haderejét a tagországok véderői alkotják. A harc megvívásának megvannak a maga egzakt szabályai. Ez az ami határt szab az országok haderő szervezetalakításának. Természetesen a nemzeti haderők alakításába nem kis mértékben közre játszanak a nemzeti hagyományok, a finansziális lehetőségek, a nemzet habitusa és a közös NATO alkalmazhatóság igénye is. Ne feledjük azonban, hogy a bűnüldözésnek a rend védelmének is megvannak a maguk – a polgári demokrácia viszonyai között – általánosan elfogadott szabályzó elvei. E téren az Európai Unióban jelentős jogharmonizációs folyamatoknak lehetünk tanúi.

Úgy érzem a szerző önmagával is ellentétbe kerül amikor kijelenti, hogy „**a rendőrség tekintetében ilyen egységes demokratikus modell nem létezik.**” Ez a modell ugyanis fellelhető saját nemzeti történelmünkben, amelyről néhány bekezdéssel korábban maga is elismeréssel szólt. A kiegészítéstől a német, majd szovjet megszállásig terjedő időszakban ugyanis a Magyar Királyságban az alkotmányos monarchia polgári viszonyainak megfelelő, európai normák szerint működő rendvédelem működött. Ez a modell a sajátos magyar körülmények között, a körülményekre való tekintettel fejlődött ki, harmonizálva a nyugat-európai rendvédelemmel.⁵ Ezzel természetesen nem azt mondom, hogy megközelítőleg félévszázaddal korábbi magyar rendvédelmi modellt minden változás nélkül át lehetne venni. Ne feledjük azonban, hogy a mai nyugati rendvédelmek tapasztalatait is alkalmazni kell a magyar körülményekre.

A modellek tekintetében fontosnak tartom azt is, hogy az Európai Unió tagországai nem várják el egymástól és a belépőktől sem, hogy egymást másolják a jelenlegi és az új tagok. A véderő és a rendvédelem tekintetében egyaránt lehetősége van a tagállamoknak nemzeti elképzelésük megvalósítására mindaddig amíg azok nem kerülnek szembe a közösség elvárásaival. Felfogásom szerint tehát kötelező minta értelemben nincsen egységes európai uniformizált modell sem a haderő, sem a rendvédelem terén. Vannak viszont egységes elvárások amiknek a tagországok véderejének és rendvédelmének meg kell felelnie. Ez azonban koránt sem jelenti azt, hogy egyformának is kell lennie ezen rendszereknek.

Tanult kollégám opponálásának „**1, Rendészet és rendvédelem**” című részét tanulmányozva meglehetősen furcsán érzem magam. Úgy érzem mintha egy másnak címzett levelet minden áron rám, azaz ránk, a rendvédelem történetét művelőkre kívánnák erőltetni.

Természetesen megértem azokat akik saját álláspontjukkal ellentétes véleményt igyekeznek azokra rávetíteni akikkel úgy gondolják, hogy vitába kell szállniuk. Így az érvelés minden bizonnyal, jobban célba találhat. Esetünkben azonban van a dolognak némi szépséghibája. A rendvédelem történetét kutatók soha sem részesítették a rendvédelem egyik formáját sem előnyben más formákhoz képest. Ellenkezőleg mindig is azt állítottuk, hogy a rendvédelem történetéből, nem zárható ki a különböző korok és különböző típusú államok rendvédelme, abba ugyanúgy bele tartoznak a demokráciák rendvédelmei, mint a diktatúráké, a polgári rendvédelem ugyanúgy része az egyetemes rendvédelem-történetnek, mint a Török Birodalom rendvédelme. A leghatározottabban visszautasítjuk tehát azt az ugyan le nem írt, de sugallt gondolatot, hogy valamiféle diktatúra modelljét részesítenénk előnyben más megoldásokkal szemben.⁶

Örvendek, hogy a mai magyar rendvédelmet megújítani szándékozók egy csoportja a rendészet tűzte zászlajára és nézeteit hazai és külföldi szaktekintélyekre hivatkozva fogalmazza meg. Kevésbé tartjuk azonban szerencsésnek, hogy **saját nézetünk igazolására kívánják a rendvédelem történetét hasznosítani**, csak azt tekintve helyesnek és követésre méltónak elődeink tapasztalataiból, ami nézeteinkkel megegyezik. A rendvédelem történetét gondozóktól idegen az ilyenfajta történelemszemlélet.

Tanult Kollégám által interpretált hármasszóval **depolitizálással, a demilitarizálással és decentralizálással** önmagában semmi bajunk. Magától értetődőnek tartjuk, hogy a polgári demokrácia viszonya között, a polgári demokrácia szabályai szerint valósul meg a rendvédelmi szervek pártsemlegessége, biztosítva a mindenkori kormányhoz való legalitást a törvényes keretek között.

A demilitarizálással és a decentralizálással akkor tudunk egyet érteni ha az nem valamelyik véglet elérését célozza.

Helytelennek tartjuk ugyanis már a kérdést is mely a centralizáció és decentralizáció közötti választásra ösztönöznék a szakterülettel foglalkozókat. A magyar államfejlődés polgári korszakában egymás mellett, egymást kiegészítve és segítve fejlődtek a rendvédelem centrális és decentralizált formái. Ismereteink szerint a két forma jól megfér egymás mellett Európa nyugati felében is. Felfogásunk szerint a két véglet közül egy sem kecségtet sok jóval. Az ideális megoldás szerintünk a centrális és decentralizált forma egymás melletti alkalmazása, mint ahogy annak hatékonysága már bebizonyo-

sodott nemzeti rendvédelem történetünk XIX–XX. századi polgári fejlődésében. Álláspontunk szerint akkor fogadható el a magyar rendőrségnek az önkormányzatok kompetenciájába helyezése, ha létrehozásra kerülne kifejezetten a mindenkori kormány kompetenciájába tartozó centrális rendvédelmi szervezet is.

A centralizáció kontra decentralizáció témakörét a magunk részéről mindig kiegészítettük a koncentráció kérdéskörével. A magyar rendvédelem-történet tapasztalatai alapján ugyanis határozottan állíthatjuk hogy:

- jelenleg a rendőrség személyi állománya túlzottan koncentrált a városokban;
- a személyi állományon belül a tiszti kar aránya túlzottan nagy;
- a konkrét bűnügyi és közrendvédelmi szolgálatot ellátók aránya túlzottan kevés a parancsnoki illetve „kiszolgáló jellegű” feladatokat ellátókhöz képest.

A koncentrációhoz kapcsolódó ezen aránytalanságok felszámolását legalább olyan fontosnak tartjuk, mint a centralizáció és decentralizáció kérdését.

A rendvédelmi testületek militáns jelzővel való illetését pusztán azért mert a belső függelmi viszonyaik katonai jellegük helytelennek tartjuk. Szerintünk a militáns jelző kiérdemléséhez sokkal több kell. Nevezetesen olyan szervezet, felszereltség stb. amely a testületet alkalmassá teszi egy másik reguláris haderővel szembeni cselekvésre. Indifferensnek tartjuk továbbá a testületen belüli belső függelmi viszonyok jellegét. A mai magyar rendőrség tagjai katonai rendfokozatot viselnek, a testületen belüli függelmi viszonyuk lényegüket tekintve szintén katonainak nevezhetők. Ebben a tekintetben tehát a magyar rendőrség semmiben sem tér el a csendőri szervezetekre jellemző helyzettől.⁷ Összehasonlítva a magyar rendőrség működését a francia csendőrséggel, mégis a Francia Nemzeti Csendőrségé az elsőbbség, pedig a franciáknál is a testület tagjai katonai rendfokozatot viselnek és a személyi állomány függelmi viszonyai katonai jellegűek.

Úgy gondoljuk, hogy tisztelt opponensem által vázolt elgondolással a több évszázados municipalista contra centralista közjogi vita érkezett el a rendvédelem terén egy újabb állomásához. Tiszteletre méltónak és hasznosnak tartjuk az ilyen jellegű vitákat, az álláspontok ütközését és azokhoz vezető elméleti munkásságokat, hisz azok hozadéka általában valamilyen korszerű elgondolás kimunkálása. Jelezni szeretném azonban, hogy nem csupán municipális és centrális irányzat létezik. Felfogásuk szerint helytelenül cselekszenek a rendvédelem municipalista felfogást követő elméletet művelők, ha minden olyan nézetet amely nem teljes egészében felel meg kívánalmaiknak a centralista táborhoz sorolnak. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság körül csoportosultak ugyanis a centrális és municipális irányzatok egyensúlyán látják a megoldást.

Nyomatékosan kívánom hangsúlyozni, hogy egyik véglet mellett sem tesszük le a voksunkat. Mindkét megoldást – a megfelelő körülmények között – jónak találjuk. A legjobb megoldásnak azonban – nem utolsó sorban a magyar tapasztalatok alapján – azt tekintjük, ha az önkormányzati és a centralista megoldás egyfajta kombinációja valósulna meg.

Abba a vitába, hogy milyen irányban fejlődjék az új magyar rendvédelem, csak úgy kívánunk részt venni, hogy a rendvédelem-történeti tapasztalatokat feltárjuk és igyekszünk azokat közkincsé tenni. Más szóval múltunk mának szóló üzeneteit szeretnénk interpretálni. Ilyen értelemben tehát önálló álláspontunk van. Mi nem úgy gondoljuk, hogy aki nem osztja a nézetünket az velünk ellentétes állásponton van. Tiszteletben tartjuk valamennyi álláspontot, az azok mögött felhalmozódott szellemi értéket. Elvárjuk természetesen, hogy mások is ugyan így viszonyuljanak hozzánk.

A rendvédelem történetét művelők mindenképp előtt is elutasítjuk a különböző jelzőkkel való címkézésüket, különösen akkor, ha az adott szövegkörnyezetben az számunkra hátrányos. Nem tekintjük magunkat sem jobbnak sem rosszabbnak mint a kérdéssel másképpen gondolkozók, hiszen minden bizonnyal mindegyik fél tévedhet, mert senki sem letéteményese a teljes igazságnak. Tiltakozunk továbbá az ellen is, hogy az opponensem által képviselt csoport a demokrácia bajnokaként a haladást egyedül üdvözítő megoldás birtokosaként kerüljön feltüntetésre, míg a rendvédelem történetet művelők a visszahúzó erők csoportjaként legyenek bemutatva. Ezúton szeretném a tisztelt „refomer” csoport emlékezetébe idézni, hogy a rendszerváltás után tudományos társaságunk az elsők között vetett fel olyan gondolatokat, amelyeket most oly módon hall vissza mintha az ellenkezőjét állítaná.⁸ Tudományos társaságunk nem törekedett arra, hogy „közéleti szellemi tőkét” kovácsoljon magának az általa és a mások által feltárt eredményekből. Megelégedett azzal ha nézeteit publikálta vagy konferenciáin elmondta. Energiáinkat a további kutatásokra fordítottuk, meghagyva azok alkalmazásának lehetőségét másoknak. Azt azonban nehezen viseljük el ha saját nézeteinkkel, vagy eredményeinkkel kívánnak bennünket szembe állítani.

Ami a „**militarizmust**” illeti nem véletlenül bíraltam azt a nézetet, amely eleve negatív értelemben magyarázza a militánságot. A rendvédelem történetének tanulmányozása során ugyanis arra a konklúzióra jutottunk, hogy az e fajta militarizmus amit tanult opponens kollégám militarizmusnak nevez – azaz a rendvédelem területén belüli katonai jellegű függelmi viszonyok – önmagában nem fokmérője a rendvédelmi tevékenységnek. Szinte egész Latin Amerikában és Európa volt vasfüggönyön túli részének felében a katonai függelmi viszonyokon nyugvó szervezetek, illetve a csendőrségek működnek. Nem egy közülük sokkal jobb eredményt produkál, mint a magyar rendőrség. Az európai rendőrségek között is vannak jól és kevésbé jól működők. Nem fedi a valóságot, hogy a csendőrségek általában rosszul működnek a rendőrségek pedig jól. Mindkét rendvédelmi szervezeti formában vannak jól és kevésbé jól működők. Fel szeretném hívni a csendőrség típusú intézményekkel szemben lándzsát törököt arra, hogy a XIX. sz. utolsó negyedében a Magyar Királyi Csendőrség teremtette meg vidéken – akkori terminológiájával élve – a közbátorságot. E szervezet fennállása idején döntő többségében a bűnesetek több mint 90%-át felderítette.⁹ A századfordulón a magyar közbiztonság vetekedett a francia vagy német állapotokéval. A dualizmus időszakában nem egy ízben fordult elő, hogy a működésképtelenné váló városi rendőrség helyett a város vezetői a csendőrséget hívták be rendet teremteni. Az pedig szinte általánosnak mondható, hogy a városok külterületein a rend védelmére a városatyák a csendőrséget kérték fel.¹⁰

Azt a megközelítést sem lehet helytállónak tekinteni, hogy a „**Csendőrség intézménye – mint a rendvédelemben a katonai függelmi viszonyok és a centrális felépítés szerint működő szervezet klasszikus formája – valamiféle militáris és despotikus államberendezkedéshez kapcsolódna.**” Az újkori demokrácia egyik bölcsőjének tekinthető Franciaországban közel két évszázada szolgálja a csendőrség nem kis eredménnyel a demokráciát. Talán az sem ártana, ha a csendőrségi testületekben hagyományosan megtalálható katonai függelmi viszonyokat elvetők figyelembe vennék, hogy az Európai Unió területének csaknem felén a nemzeti csendőrségek más rendvédelmi szervekkel karöltve tartják fenn a rendet. Az Európai közösségtől egyáltalán nem idegen a csendőrség típusú intézmény.¹¹

A militánság témájánál maradván fel kell hívnom a figyelmet arra is, hogy a csendőrséget sokan összekeverik a hadsereggel annak részének tekintik. Általában arra hivatkoznak, hogy a **hadügyminisztérium alá is tartoznak, amiből azt a téves következtetést vonják le, hogy katonai szervezetenként működnek.** Nos a csendőrségek nem mindegyike tartozik még részben sem a hadügyi tárca alá. A honvédelmi minisztériumhoz is tartozó csendőr szervezetek általában csupán személyi kérdésekben tartoznak a védelmi tárcához mivel katonai rendfokozatot visel a testület személyi állománya, illetve mint a tábori rendészetért felelős testület. Egyébként e szervezetek minden vonatkozásban a belügyi tárcák kompetenciájába tartoznak. Szervezetük felszereltségük teljességgel alkalmatlan a reguláris haderővel szembeni harcra. Ez természetesen nem zárja ki, hogy az úgynevezett csapaterős alakulatok és egyes katonai felszerelésekkel ne rendelkezzenek, ám a csendőri testületeket nem ez jellemzi.¹² A Latin-amerikai drog bárók magán hadseregei ellen azonban aligha lehetne más jellegű rendvédelmi erővel eredményesen szembe szállni.

Egysíkúnak tartjuk ezt a megközelítést, amely szerint „**a katonaság és a rendőrség együttes felépését illeti, nos ezek az akciók minden ország történetének a legsötétebb lapjaira tartoznak.**” Nem vitatjuk, hogy a katonai (nem csendőri) és a rendőri együttműködések egy része dicstelen végre jutott. Ez azonban nem mindig és mindenütt volt így.¹³ Egyáltalán a kérdés ilyen szemszögből történő vizsgálata eleve preconcepciót sugall, hiszen a véderő és a rendvédelmi szervek közös akciójára akkor szokott sor kerülni amikor a hagyományos rendvédelmi szervek már kevésnek bizonyultak.

A leghatározottabban vitatjuk azt az álláspontot melynek lényege, hogy **ami a rendvédelem történetével foglalkozik és nem jogtörténeti munka az hadtörténelem.** Ezzel egyébként az opponens önmagát cáfolja abban a tekintetben, hogy állításával szemben a rendvédelem nem a közigazgatáshoz, hanem a hadsereghez tartozik. Tudományos Társaságunk egyetért azzal – szerintünk nyilvánvaló ténnyel –, hogy a rend védelme a közigazgatás integráns része. megítélésünk szerint ez a magyar közjogban mindig is így szerepelt, de a külföldi vizsgálatok is ezt támasztják alá. Nem tagadjuk viszont annak lehetőségét, hogy keletkezhetnek olyan szituációk a rend védelme során amikor az állam vezetése a haderőt is bevonhatja a közrend helyreállításába.¹⁴

Nem értünk viszont egyet azzal, hogy a „**rendvédelem története csupán jogtörténet volna**”. Mi akik a szakterületet műveljük sokkal többnek tartjuk a rendvédelem történetét. Természetesen nem állítjuk, hogy a jogtörténet ne volna része a rendvédelem történetének, azonban bimbózdó diszciplínánkat nem szűkítjük le csupán jog terepére.

Nem kételkedem abban, hogy az úgynevezett, „**reformer**” csoport **álláspontját tudományosan megalapozta.** Azt viszont állítom, hogy a rendvédelem történetének művelőit ért "véleményezések"

nélkülözik a megalapozottságot. Alapvetően azért, mert olyanokkal illetik a rendvédelem történetének gondozásával foglalkozókat amik nem, vagy csupán részlegesen fedik a valóságot, mint ahogyan az a viszontválaszom soraiból is kiderül. A rendvédelem történetét kutatók ilyen sajtóságos beállítással emlékezetem szerint 6–7 éve találkoztak először. Konferenciákon csupán szerény személyem legalább 3–4 alkalommal cáfolta, ugyanazokat a felvetéseket, amelyekkel opponensem cikkében is találkoztam.¹⁵ Mivel számunkra úgy tűnt, hogy eldöntött tény a reánk szánt sajátos nézetek szövevénye. Nem veszik figyelembe bizonyos csoportok a rendvédelem történetét illetően azok álláspontját, akik a témával foglalkoznak. Ezért nem fordítottunk időt arra, hogy tisztelt kollégáink közül azokat is meggyőzzük az általunk művelt szakterület tartalmával, akik a szakterületet legfeljebb érintőlegesen művelik, azonban álláspontunkat prekonceptiósan ellenzik.

Teljes egészében egyet értek opponensem azon a véleményével, hogy a **diktatúrák nem kedveznek a tudomány szabad fejlődésének**, azonban ennek dacára is születnek tudományos eredmények a diktatúrákban is.

Az I. fejezet utolsó bekezdését olvasva arra gondoltam, hogy átírom viszont válaszom első felbuzdulásomban készített markáns sorait. Később azonban letettem erről a szándékomról, mert úgy gondolom egyáltalán nem lebecsülendő az a koncepció melyet tanult kollégám képvisel. Egy erőteljes kritika egy szellemiekben dús koncepcióhoz méltó.

Tisztelt tanult opponensem az erőszak alkalmazására vonatkozó jellemzők és a katonai illetve rendőri műveletek, valamint a katona és a rendőr magatartása közötti eltérésekre vonatkozó okfejtéseit rendkívül érdekesnek tartom. Úgy gondolom azonban, hogy e témakörök még további hosszasan tanulmányozásokat igényelnek. Különösen hasznosnak tartom, a további sokrétűbb vizsgálódást azokban a helyzetekben és körülményekben is amelyekre az eddigi ismert kutatások nem terjednek ki.

Opponensem utolsó bekezdéseiben foglalt mondanójának minden sorával egyet értek, ezért azt – mivel jobb befejező gondolatot keresve sem találtam volna – szó szerint idézem. Csupán a rendészetet cseréltem fel a rendvédelem szóval.

A világ új kihívásai valóban komoly feladatok elé állítják a hadseregeket és a rendvédelmet egyaránt. A jelek arra utalnak, hogy a jó megoldásokat e két szakma művelőinek saját kompetenciájában kell megtalálni, ami nem zárja ki a szoros együttműködést, de a munkamegosztást inkább erősíteni és nem fellazítani szükséges.

Jegyzetek:

¹ FINSZTER Géza: Honvédelem-rendvédelem. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 8-14. p.

A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

² PARÁDI József: A rendvédelem, közigazgatás és a véderő kapcsolata a kiegyezéstől a második világháborúig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 79-87. p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

³ Idem (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, 1996², Osiris

⁴ SZAKÁLY Sándor: *A magyar tábori csendőrség története 1938-1945*. Budapest, 2000, Ister

⁵ PARÁDI József: A magyarországi rendvédelem fejlődési tendenciái 1867-1950. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 13. sz. 84-96. p. A tanulmány korábbi változata 1998. februárjában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett tudományos rendezvénysorozat I. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

⁶ Idem: A rendvédelmi diszciplína Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 23-26. p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

⁷ - REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat.

- CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914*. Pécs, 1999, Pro Pannonia Kiadói Alapítvány. /Pannonia Könyvek/

- KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között*. Pécs, 2002, Pro Pannonia Kiadói Alapítvány. /Pannonia Könyvek/

⁸ - SZIKINGER István: A rendvédelem jogi szabályozása a dualizmus korában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV. évf. (1993) 4. sz. 187-198. p. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten

hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A dualista Magyarország rendvédelme” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- MEZEY Barna: Rendvédelmi jog a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, V. évf. (1994) 6. sz. 61-63. p. A tanulmány korábbi változata 1994. októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

⁹ PARÁDI József: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szervezete a Magyar Királyi Csendőrség. *Belügyi Szemle*, XXXVII. évf. (1989) 2. sz. 35-40. p.

¹⁰ Idem: A dualista Magyarország belügyi szervei. *Belügyi Szemle*, XXXIV. évf. (1986) 4. sz. 45-50. p.

¹¹ ÖRY Károly: Maréchausée-től a Gendarmerie Nationale-ig. A francia csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1998) 8. sz. 75-77. p. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napoleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

¹² SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1998) 8. sz. 95-102. p. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napoleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül - Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

¹³ KESERŰ István: A Magyar Királyi Csendőrség a második világháború hadműveleteiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1998) 8. sz. 57-59. p. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napoleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

¹⁴ RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, V. évf. (1994) 6. sz. 81-88. p. A tanulmány korábbi változata 1994. októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

¹⁵ - FINSZTER Géza: Rendészet vagy rendvédelem. *Belügyi Szemle*, XLIX. évf. (2001) 2. sz. 86-96. p.

- PARÁDI József: Rendvédelem vagy rendészet. *Belügyi Szemle*, XLIX. évf. (2001) 2. sz. 97-108. p.